

Regulamin konkursu pt.

**„Wykładnia prawa jako pochodna rozumienia celu i sposobu działania”
– edycja 2017/2018”**

§1.

1. Regulamin określa zasady przeprowadzenia konkursu naukowego „Wykładnia prawa jako pochodna rozumienia celu i sposobu działania – edycja 2017/2018”, zwanego dalej „konkuresem”.
2. Organizatorem konkursu jest Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa z siedzibą w Rzeszowie.
3. Współorganizatorami konkursu i podmiotami finansującymi nagrody są w szczególności:
  - 1) Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie,
  - 2) Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu,
  - 3) Uczelnia Łazarskiego w Warszawie,
  - 4) Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych KOPIPOL,zaś Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska S.A. z siedzibą w Warszawie jest fundatorem nagród.
4. Nadzór nad organizacją i przebiegiem konkursu sprawuje Zarząd Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa z siedzibą w Rzeszowie. Współorganizatorzy wspierają konkurs środkami finansowymi lub/i rzeczowymi.
5. W konkursie biorą udział autorzy prac dotyczących badania:
  - 1) społecznych, gospodarczych i politycznych przyczyn stanowiących aktów prawa powszechnie obowiązującego w rozumieniu Konstytucji RP,
  - 2) funkcjonalnych powiązań rozwiązań zawartych w badanym akcie prawnym z innymi rozwiązaniami formalnymi lub nieformalnymi,
  - 3) realnej lub prognozowanej oceny skutków badanych aktów prawnych.
6. Prace konkursowe oceniane są w trzech kategoriach: A, B i C. Ocenie podlega praca konkursowa w postaci:
  - 1) opublikowanego artykułu naukowego (kategoria A),
  - 2) pracy magisterskiej (kategoria B),
  - 3) pracy licencjackiej (kategoria C).

§2.

1. W kategorii A laureatom konkursu przysługują nagrody pieniężne:
  - 1) za zajęcie 1 miejsca w konkursie – nie mniej niż 5.500 zł brutto,
  - 2) za zajęcie 2 miejsca w konkursie – nie mniej niż 4.500 zł brutto,
  - 3) za zajęcie 3 miejsca w konkursie – nie mniej niż 3.000 zł brutto.
2. W kategorii B laureatom konkursu przysługują nagrody pieniężne:
  - 1) za zajęcie 1 miejsca w konkursie – nie mniej niż 2.000 zł brutto,
  - 2) za zajęcie 2 miejsca w konkursie – nie mniej niż 1.500 zł brutto,
  - 3) za zajęcie 3 miejsca w konkursie – nie mniej niż 1.000 zł brutto.
3. W kategorii C laureatom konkursu przysługują nagrody pieniężne:
  - 1) za zajęcie 1 miejsca w konkursie – nie mniej niż 1.100 zł brutto,
  - 2) za zajęcie 2 miejsca w konkursie – nie mniej niż 800 zł brutto,
  - 3) za zajęcie 3 miejsca w konkursie – nie mniej niż 600 zł brutto.
4. Nagrody pieniężne wypłacane będą bezpośrednio przez organizatora albo w drodze czynności prawnej pomiędzy współorganizatorem i laureatem (np. stypendium).
5. Laureaci I miejsc w każdej kategorii zostaną nagrodzeni przez Organizatora zwolnieniem z opłaty konferencyjnej za udział w VIII Zjeździe Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa (wrzesień 2019 r.).
6. W konkursie mogą być przyznawane nagrody specjalne (rzeczowe lub/i finansowe). Zasady przyznania nagrody specjalnej ustala fundujący tę nagrodę współorganizator lub fundator nagród.
7. Laureaci nie mogą żądać wymiany nagrody na inną.
8. Uczestnicy konkursu nie mogą żądać wymiany gratyfikacji rzeczowej na inną.
9. Laureaci nie mogą przenosić praw do uzyskania nagrody na osoby trzecie.
10. Organizator i współorganizatorzy nie ponoszą odpowiedzialności za problemy związane z brakiem możliwości skontaktowania się z laureatem.

§3.

Haromonogram czynności konkursowych:

- 1) do 30 września 2017 r.: ogłoszenie o otwarciu i warunkach konkursu,
- 2) do 10 lipca 2018 r.: nadsyłanie prac konkursowych,
- 3) do 10 września 2018 r.: ocena prac konkursowych w pierwszym i drugim etapie,
- 4) w terminie VII Zjazdu Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa (wrzesień 2018 r.): ogłoszenie wyników konkursu.

§4.

1. W konkursie mogą uczestniczyć:

- 1) pracownicy szkół wyższych posiadający tytuł zawodowy licencjata, magistra (albo równorzędny) lub stopień naukowy doktora (albo równorzędny),
- 2) doktoranci,
- 3) członkowie Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa nie posiadający stopnia naukowego doktora habilitowanego lub tytułu naukowego,
- 4) autorzy prac licencjackich lub magisterskich, których obrona miała miejsce w okresie 9 czerwca 2016 r. – 9 lipca 2018 r.

2. Nie ma ograniczeń co do dziedziny nauki i dyscypliny naukowej, albo kierunku studiów, jakie reprezentuje uczestnik konkursu.

3. Prace konkursowe mogą być wykonane indywidualnie lub w zespołach. W przypadku wykonania pracy przez zespół, nagroda pieniężna jest dzielona zgodnie ze wskazaniem członków zespołu ujętym w formularzu zgłoszenia do konkursu. W razie braku zgodności co do wskazania podziału nagrody pieniężnej, dzielona jest ona pomiędzy członków zespołu w częściach równych.

4. Członek Zarządu Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa nieposiadający stopnia doktora habilitowanego lub tytułu naukowego może wziąć czynny udział w konkursie, jednak w takim wypadku nie uczestniczy w żadnych pracach Zarządu związanych z konkursem, jakie będą miały miejsce po dniu 10 lipca 2018 r.

§5.

1. Jeden autor lub jeden zespół autorów może zgłosić do konkursu dowolną ilość artykułów naukowych opublikowanych w okresie 9 czerwca 2016 r. – 9 lipca 2018 r.
2. Do konkursu można zgłosić artykuł naukowy opublikowany w miesięczniku „Przegląd Prawa Publicznego”, kwartalniku „Fons” lub innym dowolnym czasopiśmie naukowym albo w publikacji zwartej. Nie ma ograniczeń co do objętości artykułu.
3. Pracę licencjacką lub magisterską zgłasza do konkursu promotor, dołączając zgodę autora pracy na udział w konkursie opatrzoną odręcznym podpisem. Jeden promotor może zgłosić nie więcej niż 2 prace licencjackie i 2 prace magisterskie.

§6.

1. W konkursie oceniane są teksty napisane w języku polskim.
2. Jeżeli praca konkursowa sporządzona została w języku innym niż polski, do konkursu zgłaszana jest tłumaczenie pracy na język polski.

§7.

1. Prace zgłoszone do konkursu powinny być przygotowane według jednej z dwóch formuł (wariantów):
  - 1) podstawowej (uproszczonej),
  - 2) zaawansowanej (pełnej).
2. Szczegółowy opis wymagań dla formuł wymienionych w ust. 1 zawiera załącznik nr 1 do niniejszego regulaminu.
3. Wybór jednej z formuł wymienionych w ust. 1 zależy od uczestnika. Wybór formuły nie jest zależny od kategorii, w jakiej praca konkursowa jest oceniana. Na ocenę stopnia trudności danego przedsięwzięcia badawczego i doskonałości naukowej danej pracy przez recenzenta konkursowego nie ma wpływu wybór formuły przez uczestnika.

§8.

1. W przypadku formuły podstawowej (uproszczonej), prace konkursowe oceniane będą w oparciu o następujące kryteria:
  - 1) rzetelność ustaleń badawczych w zakresie oficjalnie deklarowanych oraz realnie zakładanych celów tworzenia badanego aktu – przez źródła i dysponentów,
  - 2) rzetelność ustaleń badawczych w zakresie korzyści jakie odnoszą lub mogą odnieść beneficjenci i użytkownicy dzięki stosowaniu badanego aktu oraz kosztów jakie obciążają lub mogą obciążać beneficjentów i użytkowników na skutek stosowania badanego aktu,
  - 3) rzetelność ustaleń badawczych w zakresie ustalenia zaistniałych lub potencjalnych ogólnych skutków społeczno – ekonomicznych ustalonego kompletu normatywnego.
2. W przypadku formuły zaawansowanej (pełnej), prace konkursowe oceniane będą w oparciu o następujące kryteria:
  - 1) rzetelność ustaleń badawczych w zakresie oficjalnie deklarowanych oraz realnie zakładanych celów tworzenia badanego aktu – przez źródła i dysponentów,
  - 2) rzetelność ustalenia treści kompletu normatywnego zbudowanego wokół jednego z celów działania faktycznie możliwych do osiągnięcia w oparciu o badany akt ustawowy,
  - 3) rzetelność ustaleń badawczych w zakresie korzyści jakie odnoszą lub mogą odnieść beneficjenci i użytkownicy dzięki stosowaniu badanego aktu oraz kosztów jakie obciążają lub mogą obciążać beneficjentów i użytkowników na skutek stosowania badanego aktu,
  - 4) rzetelność ustaleń badawczych w zakresie ustalenia zaistniałych lub potencjalnych ogólnych skutków społeczno–ekonomicznych ustalonego kompletu normatywnego,
  - 5) rzetelność we wskazaniu głównych różnic w wyniku badawczym, jaki możliwy byłby do uzyskania w ramach egzegezy badanego aktu metodą dogmatyczną, w porównaniu do wyniku uzyskanego w ramach opracowania zagadnienia badawczego zgodnie z zasadami konkursu.

3. Każde kryterium będzie oceniane w skali sześciostopniowej: 1, 2, 3, 4, 5, 6, gdzie ocena „1” oznacza brak spełnienia kryterium, ocena „6” oznacza spełnienie kryterium w stopniu najwyższym, zaś pozostałe oceny oznaczają odpowiednio mniejszy zakres spełnienia kryterium.

4. Prace konkursowe oceniane są odrębnie w każdej kategorii, o której mowa w § 1 ust. 6.

5. Prace konkursowe podlegają ocenie przez recenzentów konkursowych na zasadzie zapoznania się z artykułem naukowym, pracą licencjacką lub magisterską. Przy ocenie spełnienia każdego kryterium, recenzenci konkursowi biorą pod uwagę stopień trudności danego przedsięwzięcia badawczego i doskonałość naukową ocenianej pracy.

§9.

1. Ocena konkursowa odbywa się w dwóch etapach. Etap pierwszy obejmuje ocenę każdej pracy zgodnie z kryteriami o których mowa w § 8 ust. 1 i 2, przez dwóch niezależnych recenzentów konkursowych posiadających stopień naukowy lub tytuł naukowy, będących członkami Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa. Z ocen obu recenzentów dotyczących każdego kryterium, wyciągana jest średnia arytmetyczna.

2. Etap drugi obejmuje powtórna ocenę pięciu prac, które uzyskały największą sumę punktów w etapie pierwszym. Do drugiego etapu nie przechodzi praca wobec której choćby jedno kryterium uzyskało średnią ocenę niższą niż 3,0.

3. W razie równej liczby punktów, różnicę czyni liczba ocen „6” przyznanych przez obu recenzentów, zaś w razie równej liczby ocen „6” kolejno liczba następnych ocen najwyższych. Jeżeli zastosowanie metody o której mowa w zdaniu poprzednim nie przyniesie rozstrzygnięcia, do etapu drugiego przechodzi praca wskazana głosami większości recenzentów.

4. Oceny prac w drugim etapie dokonują wszyscy recenzenci uczestniczący w etapie pierwszym, poprzez porównanie prac na zasadzie oceny eksperckiej i ustalenie listy rankingowej. Autorzy prac, które uzyskały kolejno najwyższe trzy miejsca na liście rankingowej zajmują odpowiednio miejsca: pierwsze, drugie i trzecie.

5. Warunkiem zajęcia pierwszego miejsca jest uzyskanie z każdego kryterium średniej oceny nie niższej niż 4,0. W razie niespełnienia tego warunku przez żadną pracę w danej kategorii, nagrody za miejsce pierwsze nie przyznaje się.

6. Artykuły będące dziełami pochodnymi z prac licencjackich lub magisterskich ocenianych w etapie drugim będą opublikowane na koszt organizatora lub współorganizatora, za zgodą autora zawartą w oświadczeniu stanowiącym załącznik nr 3 do niniejszego regulaminu.

7. Za publikacje, o których mowa w ust. 6, ich autorzy nie otrzymują odrębnych gratyfikacji finansowych.

8. Artykuły, o których mowa w ust. 6 zostaną opublikowane po uprzednim dostosowaniu pracy do wymogów edytorskich właściwych dla danego miejsca publikacji. Objętość

artykułów, o których mowa w zdaniu poprzednim, nie może przekroczyć dwóch arkuszy wydawniczych.

9. Fundator nagród może zawrzeć z autorami artykułów opublikowanych i ocenionych w drugim etapie konkursu zgodnie z ust. 5, umowę na dzieło stanowiące rozwinięcie artykułu do postaci monografii naukowej.

§10.

1. Zgłoszenia przyjmuje sekretarz konkursu, wyznaczony przez Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa z siedzibą w Rzeszowie. Adres do nadsyłania zgłoszeń podany jest na stronie internetowej konkursu.

2. Celem zgłoszenia udziału w konkursie należy wypełnić formularz zgłoszeniowy stanowiący załącznik nr 2 do niniejszego regulaminu. Formularz zgłoszeniowy wraz z pracą konkursową (czytelną kopią) należy złożyć w siedzibie Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa z siedzibą w Rzeszowie najpóźniej w dniu 10 lipca 2018 r. Nie decyduje data nadania przesyłki z formularzem konkursowym i pracą konkursową. Formularz zgłoszeniowy należy wypełnić dla każdej pracy konkursowej z osobna. W przypadku wykonania pracy konkursowej przez zespół, wypełnia on jedno zgłoszenie.

3. Niekompletne lub opóźnione zgłoszenia nie są rozpatrywane.

§11.

1. Zarząd Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa z siedzibą w Rzeszowie, reprezentowany przez Prezesa Zarządu może wykluczyć uczestnika z udziału w konkursie w przypadku poważnego naruszenia przez uczestnika postanowień niniejszego regulaminu.

2. Każdy uczestnik ma prawo zwrócić się do sekretarza konkursu o wyjaśnienie treści niniejszego regulaminu.

§12.

1. Recenzenci konkursowi i sekretarz konkursu otrzymują za swoją pracę wynagrodzenie w wysokości ustalonej przez Zarząd Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa z siedzibą w Rzeszowie. Wynagrodzenia recenzentów i sekretarza konkursu wypłacane będzie na podstawie umowy cywilnoprawnej.

2. Zasady partycypacji współorganizatorów w wypłacie nagród pieniężnych dla uczestników konkursu, wynagrodzeń recenzentów, wynagrodzenia sekretarza konkursu oraz pokrycia kosztów ogólnych organizatora określa odrębna umowa zawarta pomiędzy organizatorem i współorganizatorem.

Załącznik nr 1. Szczegółowy opis wymagań dla formuł (wariantów) prac konkursowych

WARIANT 1.

I. Celem pracy jest ustalenie genezy danej regulacji (ustawy, rozporządzenia, aktu prawa miejscowego itd.) oraz podstawowa ocena jego realnych lub potencjalnych skutków.

II. Autor powinien skorzystać w szczególności z następujących źródeł informacji:

- 1) Uzasadnienie projektu/projektów aktu prawnego
- 2) Protokoły z posiedzeń komisji parlamentarnych oraz z obrad plenarnych (Sejmu RP, Senatu, organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego), a także dokumenty dołączone do protokołów (np. ekspertyzy, stanowiska osób lub organizacji, z którymi konsultowano projekt itp.). Dokumenty tego rodzaju są dostępne np. na stronie www.sejm.gov.pl, należy odnaleźć właściwą ustawę i prześledzić jej losy od momentu złożenia pierwszego projektu. W przypadku rozporządzeń i aktów prawa miejscowego można korzystać ze stron www poszczególnych podmiotów administracji.
- 3) Materiały prasowe (publicystyczne) dotyczące genezy danego aktu i jego skutków (mogą wchodzić w grę skutki już zaistniałe lub prognozy/przewidywania co do potencjalnych skutków). Np.: „Rzeczpospolita”, „Gazeta Prawna”, „Gazeta Wyborcza”, „Polityka”, prasa lokalna, itd.
- 4) Publikacje naukowe (książki, artykuły w czasopismach naukowych) oraz orzeczenia sądowe i administracyjne dotyczące genezy danego aktu, w tym aktów poprzedzających ją (jeżeli da się takie wskazać) oraz jego skutków (j.w.).

Można korzystać z dodatkowych informacji zebranych samodzielnie, np. na zasadzie wywiadu lub badania ankietowego, takie informacje są szczególnie przydatne przy ocenie skutków. W tym samym celu można też sięgnąć po dane zagregowane przez różne podmioty publiczne i prywatne (np. roczniki GUS, raporty organizacji pracodawców, związków zawodowych, fundacji, itp.),

III. Należy dokonać ustaleń:

- 1) Jaki był stan prawny i stan stosunków społeczno – gospodarczych poprzedzających uchwalenie/wydanie aktu (czy były już regulacje wydawane w tej samej lub podobnej sprawie, na czym polegało ich znaczenie dla życia społecznego i/lub gospodarki, a jeżeli takich regulacji nie było, to na czym polegał problem społeczny i/lub gospodarczy, który spowodował powstanie aktu)
- 2) Jaka była geneza aktu, w tym:
  - a. Jakie osoby lub organizacje (tzw. źródła) dążyły do powstania aktu i dlaczego do tego dążyły (jaki miały w tym interes), t.j.: jakich (i dla kogo) spodziewały się korzyści (wymiernych lub niewymiernych, np. dodatkowe prawa obywatelskie, dodatkowe miejsca pracy, wzrost dochodów budżetowych), jakich kosztów oczekiwały (wymiernych lub niewymiernych, kogo miałyby te koszty obciążyć, czy np. Skarb Państwa, czy jakichś przedsiębiorców, itp.).
  - b. Jak postępowały z projektem organy państwowe, czyli tzw. dysponenti (organy parlamentarne – jak komisja sejmowa, administracyjne – jak minister, czy też organ jednostki samorządu terytorialnego), w szczególności czy coś zmieniały w projekcie i dlaczego, czy np. chciały aby ustawa wygenerowała jakieś inne korzyści lub koszty, niż w projekcie pierwotnym (jeśli tak, to kogo miałyby one dotyczyć?)
- 3) Jakie są skutki aktu, w tym:
  - a. Kto jest obecnie wskazywany jako beneficjent/beneficjenci uchwalonych rozwiązań, jakie korzyści odnosi/będzie odnosił? Czy występują w tym zakresie różnice między oczekiwaniami źródeł i dysponentów, a prawdziwymi skutkami aktu?
  - b. Kto jest wskazywany jako użytkownik/użytkownicy uchwalonych rozwiązań: kto je stosuje, jakie koszty wymierne (np. pieniądze) lub niewymierne (np. spadek prestiżu) ponosi. Czy występują w tym zakresie różnice między oczekiwaniami źródeł i dysponentów, a prawdziwymi skutkami aktu?

WARIANT 2.

Zasadniczym celem opracowania jest ustalenie treści schematu działań adekwatnych do osiągnięcia wybranego celu (ustalenie treści kompletu normatywnego) ze wskazaniem:

- a) działań (czynności) opartych o rozwiązania sformalizowane prawnie, których zastosowanie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowo – skutkowym z osiągnięciem założonego celu działania,
- b) działań (czynności) opartych o rozwiązania inne niż rozwiązania sformalizowane prawnie (jak: normy społeczne, reguły gospodarowania, normy religijne, itp.), których zastosowanie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowo – skutkowym z zastosowaniem rozwiązań sformalizowanych prawnie,
- c) kolejności działań opartych o stosowanie rozwiązań wymienionych pod lit. a i b.

Ustalenie treści kompletu normatywnego służy temu, aby dokonać wiarygodnej wykładni prawa, tzn. takiej, która uwzględnia wszystkie powiązania funkcjonalne badanych norm i jest oparta na wszystkich dostępnych źródłach informacji. Służy także temu, aby określić zaistniałe lub potencjalne, ogólne skutki społeczno – ekonomiczne (skutki dla społeczeństwa i gospodarki) badanych rozwiązań.

Fazy przygotowania pracy

Faza 1. Wstępne wyodrębnienie badanej instytucji

Polega na wstępnym wytypowaniu (wskazaniu):

- 1) celu działania, jaki można osiągnąć w oparciu o badane rozwiązania (np. osiągnięcie zysku finansowego przez przedsiębiorcę, albo awansowanie w stratyfikacji społecznej przez daną osobę, itp.);
- 2) przepisów prawa istotnych dla osiągnięcia tego celu, zawartych w różnych regulacjach prawnych, których stosowanie bezpośrednio determinuje osiągnięcie celu działania (tzn. takich, których stosowanie ma bezpośrednie znaczenie dla osiągnięcia pewnego celu działania, na zasadzie adekwatnego związku przyczynowo – skutkowego);
- 3) rozwiązań niesformalizowanych, których stosowanie bezpośrednio determinuje osiągnięcie celu działania (jak np. reguły wymiany towarowo – pieniężnej dotyczące danego rodzaju działalności gospodarczej, albo reguły rywalizacji politycznej).

Trafność wytypowania w/w rozwiązań będzie weryfikowana dalszymi czynnościami badawczymi. Wstępne typowanie rozwiązań składających się na schemat działania ma więc charakter pierwszej hipotezy roboczej, zgodnie z powiedzeniem „od czegoś trzeba zacząć”. Po zakończeniu wszystkich ustaleń należy jednak sprawdzić, czy wszystkie rozwiązania zostały wytypowane trafnie (np. czy trafnie wytypowano przepisy podatkowe, które wpływają na wysokość osiąganego zysku).

Faza 2. Zebranie danych badawczych

Polega na zgromadzeniu dostępnej wiedzy na temat badanych rozwiązań, zarówno w aspekcie źródeł pochodzenia, jak i związków funkcjonalnych, kierunków wykładni i interpretacji przepisów prawa, rozumienia reguł niesformalizowanych oraz efektów społeczno – gospodarczych ich funkcjonowania. W szczególności chodzi o:

- 1) zebranie informacji opisujących przebieg procesu legislacyjnego (dokumenty tworzone przez organy władzy publicznej i organizacje pozarządowe, analizy i opinie ekspertów, wywiady z osobami zaangażowanymi w proces legislacyjny),
- 2) kwerendę piśmiennictwa naukowego i opracowań branżowych,
- 3) kwerendę orzecznictwa sądowego i administracyjnego,
- 4) pozyskanie (agregację) danych o efektach działania badanej instytucji (dane statystyczne, oceny efektywności instytucji wynikające z badań ankietowych, itp.).

Faza 3. Sformułowanie hipotez

Dotyczy przyjęcia wstępnych założeń:

- co do kategorii podmiotów, których dotyczy działanie badanych rozwiązań,

- co do kategorii wypłat (korzyści), jakie mogą podmioty te osiągnąć w związku z działaniem przedmiotowych rozwiązań,
- co do kategorii kosztów (obciążeń, dolegliwości), jakie wiążą się z przedmiotowymi rozwiązaniami dla poszczególnych podmiotów.

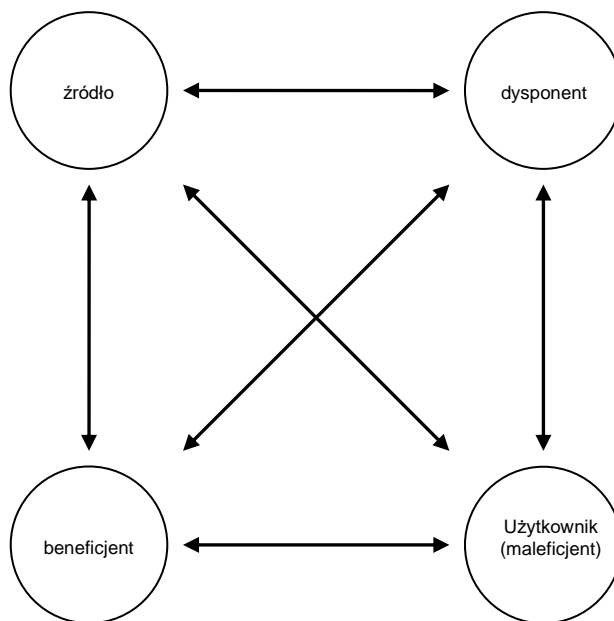
Po zakończeniu wszystkich ustaleń należy sprawdzić, czy założenia te pozostają aktualne.

Poniżej zawarte zostały podstawowe informacje odnośnie rozumienia poszczególnych pojęć i kategorii:

Podmioty schematu działania

Można wyodrębnić kilka kategorii ról do obsadzenia, jakie wiążą się z tworzeniem rozwiązań (reguł, norm, instytucji) składających się na schemat działania (komplet normatywny). Są to: źródło, dysponent, beneficjent i użytkownik (maleficjent). Podział ten nie ma charakteru rozłącznego, jeden i ten sam podmiot może obsadzać jedną lub więcej ról (a nawet wszystkie).

Podmioty schematu działania (kompletu normatywnego):

A. Źródła

Źródło, jest to faktyczny (rzeczywisty) inicjator wprowadzenia do obiegu społecznego określonych rozwiązań (instytucji, reguł działania). Ściśle biorąc, chodzi o źródło kluczowych elementów schematu działania (mowa tu o kluczowych elementach, a nie całym schemacie, gdyż w zabiegach, jakie czyni źródło przeważnie chodzi tylko o formalizację pewnych najważniejszych elementów schematu, zwłaszcza tych, które decydują o koszcie i wypłacie (np. o ujęcie dolegliwości za odstąpienie od schematu w postaci sankcji prawnych), zaś pozostałe elementy schematu są niejako „uzupełniane” z innych zasobów reguł (norm, rozwiązań) w tym z istniejących już, innych schematów działania. Bardzo często, choć nie zawsze źródło jest tym samym podmiotem, co beneficjent (podmiot odnoszący korzyści ze stosowania normy, np. pewna grupa polityczna, społeczna, zawodowa). Jest to naturalna sytuacja, gdyż inicjator formalizacji pewnych rozwiązań najczęściej czyni to ze względu na

chęć odniesienia bezpośrednich korzyści dla siebie. Jednak nie zawsze główne korzyści, jakie wynikają dla kogoś ze schematu, odnoszone są właśnie przez inicjatora.

Z punktu widzenia roli, jaką poszczególne podmioty odgrywały w procesie prawotwórczym, można wskazać trzy podstawowe kategorie źródeł: 1) te, które nadawały kierunek inicjatywie prawotwórczej i stale ją promowały swoją aktywnością, zgłaszanymi ideami i konkretnymi projektami, można powiedzieć, iż podmioty te są „właściwymi” bądź „pierwotnymi” źródłami regulacji; 2) te, które zachowywały się pasywnie w zakresie zgłaszania kierunków prac legislacyjnych i konkretnych projektów, ale ich wystąpienia były kluczowe dla zakończenia procesu prawotwórczego, odgrywały więc rolę swoistego „katalizatora”, tzn. nie miały wpływu na treść regulacji (albo był to wpływ minimalny), ale były konieczne dla jej powstania; 3) te, które zostały zaangażowane do procesu prawotwórczego mimo swojej woli i dopiero wówczas zaczęły oddziaływać na kierunki prac legislacyjnych i zgłaszać konkretne projekty. Można powiedzieć, iż podmioty te są „dodatkowymi”, albo „pochodnymi” źródłami regulacji, że stały się źródłami poniekąd „przy okazji”. W tej ostatniej grupie mogą znaleźć się m.in. podmioty, które wręcz dążyły do zablokowania procesu prawotwórczego (można powiedzieć, że na początkowym etapie odgrywały rolę „antyźródła”, albo źródeł powstrzymujących, czyli źródeł suspensywnych), jednak – kiedy jego dalszy bieg stał się nieuchronny – przyjęły na siebie współuczestnictwo w tym procesie. Odpowiednio, wymienione wyżej trzy kategorie źródeł będą określane jako:

- 1) źródła konstytutywne,
- 2) źródła rezolutywne,
- 3) źródła akcesoryjne.

B. Dysponenti

Dysponentem jest – z reguły – przedstawiciel władzy publicznej. Może on formalizować reguły (stanowić prawo w procesie legislacyjnym lub wydawać orzeczenia jako sąd), modyfikować je, uzupełniać, rozpowszechniać, wreszcie derogować (wycofywać z obiegu). Role źródła i dysponenta mogą być łączone w rękę jednego podmiotu, ale często bywają też rozdzielone. Źródłem są podmioty o znacznym potencjale sprawczym (np. o znacznej zdolności do projekcji siły), jak duże, silnie zintegrowane grupy zawodowe, duże podmioty gospodarcze, organizacje społeczne, partie polityczne oraz – oczywiście – organy władzy publicznej, w szczególności centrum reprezentujące dominującą, w danym momencie, orientację polityczną. Jeśli chodzi o rolę dysponenta, to np. – oprócz centralnych organów władzy państwowej – może nim być każdy podmiot dysponujący władzą w sferze lokalnej.

Tak jak w przypadku źródeł, można wyróżnić analogiczne kategorie dysponentów:

- 1) dysponenti konstytutywni,
- 2) dysponenti rezolutywni,
- 3) dysponenti akcesoryjni.

Dysponentem konstytutywnym czyli tym, który odgrywa wiodącą rolę w procesie formalizacji rozwiązania (jest „gospodarzem” tego procesu), może być np. izba parlamentu, albo centralny organ administracji publicznej (np. minister). Dysponentem rezolutywnym może być np. Trybunał Konstytucyjny, który wskazuje istnienie „luki prawnej” i potrzebę ustanowienia nowych rozwiązań (stworzenia nowego, lub zmiany istniejącego schematu działania). Dysponentem akcesoryjnym jest np. organ, który partycypuje w procedurze uzgodnień międzyresortowych i zgłasza własne propozycje do projektu legislacyjnego.

Podobnie jak w przypadku źródeł, także w przypadku dysponentów można wskazać osoby wchodzące w rolę „antydisponentów”, czyli podmiotów przeciwdziałających formalizacji promowanych rozwiązań. Może być to np. prezydent, który korzysta z prawa weta lub kieruje ustawę do Trybunału Konstytucyjnego.

C. Beneficjenci

Beneficjent to osoba (podmiot zbiorowy), która odnosi wymierną lub niewymierną korzyść ze stosowania upowszechnionych i chronionych przez zbiorowość schematów działania (otrzymuje wypłatę). Rola źródła i dysponenta nie muszą pokrywać się z rolą beneficjenta, choć – niewątpliwie – istnieją silne logiczne przesłanki do kumulowania ról źródła schematu działania i jego beneficjenta: podmiot posiadający potencjał do wylansowania nowego schematu działania czyni to – z reguły – przez wzgląd na własną korzyść.

D. Użytkownicy

Użytkownik to każda osoba (podmiot zbiorowy), która działa w sposób określony schematem działania, ponosząc np. koszty jego funkcjonowania. Stąd można mówić także o kategorii **maleficjenta** (czyli podmiotu, który ponosi dolegliwości, czy też obciążenia związane ze schematem). Nie wszyscy użytkownicy będą w związku z tym maleficjentami, gdyż wśród użytkowników znajdują się także beneficjenci rozwiązań upowszechnionych schematem. Rola użytkownika pozwala zachować kontrolę nad przebiegiem procesu stosowania schematu, co ma niebagatelne znaczenie dla uzyskania wypłaty (na rzecz samego użytkownika, jeżeli jest beneficjentem, lub innego podmiotu).

Rozumienie korzyści i kosztów związanych z realizacją zakładanego celu działania

Rozpatrując korzyści i koszty, jakie powstają w związku ze stosowaniem rekonstruowanego schematu działania, należy odnieść się do tych kategorii szeroko, wziąć pod uwagę różne rodzaje korzyści i kosztów, zarówno wymierne ekonomicznie, jak i niewymierne.

Wśród korzyści należy uwzględnić wypłaty:

- a) Mierzalne wskaźnikami ekonomicznymi (wymierne) [jak dochody, wolumen posiadanych dóbr konsumpcyjnych, itp.]
- b) Niemierzalne wskaźnikami ekonomicznymi (niewymierne), w tym dotyczące:
  - Przystosowania się do zastanego porządku społecznego i akceptacji ze strony innych ludzi
  - Uzyskania jak najdogodniejszej roli społecznej [w tym awansu w stratyfikacji społecznej, podniesienia samooceny]
  - Poczucia bezpieczeństwa bytowego własnego i osób bliskich

Podobnie, wśród kosztów należy uwzględnić obciążenia (straty, dolegliwości):

- a) Mierzalne wskaźnikami ekonomicznymi
- b) Niemierzalne wskaźnikami ekonomicznymi, w tym dotyczące:
  - Utraty akceptacji ze strony innych członków tej samej społeczności,
  - Porażki w rywalizacji o obsadzenie pożądanej roli społecznej, obniżenia samooceny,
  - Utraty poczucia bezpieczeństwa bytowego własnego i osób bliskich.

Faza 4. Rekonstrukcja powiązań pomiędzy rozwiązaniami formalnymi

Czynności te dotyczą określenia – biorąc za punkt wyjścia przyjęte w fazie 3 hipotezy – **sekwencji działań realizowanych** przez poszczególne podmioty celem osiągnięcia określonych korzyści, ewentualnie uchylenia się od kosztów i/lub zablokowanie innemu podmiotowi osiągnięcia jego celów działania - wyłącznie w oparciu o analizę rozwiązań prawnych. Innymi słowy, efekt badawczy, na tym etapie ma polegać na stworzeniu **niepełnego schematu działania** (kompletu normatywnego), zawierającego wyłącznie rozwiązania prawne.

Faza 5. Rekonstrukcja powiązań pomiędzy normami formalnymi i normami niesformalizowanymi

Czynności te dotyczą uzupełnienia schematu działania (kompletu normatywnego) mającego przynieść zainteresowanemu podmiotowi osiągnięcie założonego celu, stworzonego w ramach fazy 4 (w oparciu o analizę stanu prawa), o **rozwiązania nieformalne** odnoszące się do przedmiotowej regulacji. Innymi słowy, efekt badawczy, na tym etapie ma polegać na stworzeniu **pełnego schematu działania** (kompletu normatywnego), zawierającego zarówno rozwiązania prawne, jak i prawnie nie sformalizowane.

Faza 6. Ocena przyczyn tworzenia prawa i społeczno – gospodarczych efektów jego oddziaływania

Czynności dotyczą sformułowania wniosków co do:

- 1) realnych powodów uchwalenia/wydania przepisów prawa,
- 2) czynników generujących zaistniałe i potencjalne efekty działania badanych regulacji.
- 3) prognoz co do dalszej ewolucji badanych regulacji i zaleceń w zakresie optymalizacji polityki legislacyjnej.

SUGEROWANA SYSTEMATYKA WEWNĘTRZNA PRACY LICENCJACKIEJ LUB MAGISTERSKIEJ ZGŁOSZONEJ DO KONKURSU

Wstęp prezentujący cele pracy i zastosowane metody, w tym wykorzystane źródła informacji

Rozdział prezentujący stan prawny istniejący przed uchwaleniem aktu i stan stosunków społeczno – gospodarczych poprzedzających uchwalenie aktu.

Rozdział prezentujący oczekiwania źródeł i ich działania poprzedzające złożenie projektu.

Rozdział prezentujący przebieg prac legislacyjnych, w tym zmiany projektu pierwotnego oraz reakcje dysponentów, a także różnych osób/organizacji na propozycje i działania źródeł.

Rozdział prezentujący najważniejsze postawienia aktu (obejmujący klasyczną wykładnię prawa).

Rozdział prezentujący realne lub potencjalne skutki aktu (jeżeli nie upłynął jeszcze dostatecznie długi okres, aby można było zebrać informacje o skutkach realnych).

Wnioski syntetycznie prezentujące genezę regulacji i jej najważniejsze skutki.

Wykazy źródeł informacji.

Załącznik nr 2.

FORMULARZ ZGŁOSZENIA UDZIAŁU W KONKURSIE

„Wykładnia prawa jako pochodna rozumienia celu i sposobu działania – edycja 2017/2018”

I. Dane uczestnika:¹

Nazwisko: .....

Imię: .....

Tytuł / stopień naukowy/ tytuł zawodowy: .....

II. Adres do korespondencji uczestnika:

Ulica i nr domu: .....

Kod pocztowy: ..... Miasto: ..... Kraj: .....

Telefon: .....

E-mail: .....

III. Miejsce zatrudnienia/Instytucja/studia doktoranckie uczestnika:

.....

IV. Jestem członkiem Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa (uczestnik nr 1)²:

TAK

NIE

V. Dane promotora pracy magisterskiej/licencjackiej zgłaszającego pracę do konkursu:

Nazwisko: .....

Imię: .....

Tytuł / stopień naukowy/ tytuł zawodowy: .....

Telefon: .....

E-mail: .....

Miejsce zatrudnienia:

.....

Członkostwo promotora pracy magisterskiej/licencjackiej w Stowarzyszeniu Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa

TAK/NIE

VI. Kategoria pracy konkursowej³:

- opublikowany artykuł naukowy (kategoria A)

- praca magisterska (kategoria B)

- praca licencjacka (kategoria C)

VII. Tytuł pracy:

.....

.....

.....

VIII. Formuła, w której zgłaszana jest praca⁴:

- podstawowa (uproszczona)

- zaawansowana (pełna)

IX. Miejsce publikacji artykułu (czasopismo, rok, nr, str./monografia, red., rok i miejsce wydania, str.):

.....

.....

X. Data obrony pracy magisterskiej/licencjackiej:

.....

XI. Praca jest wieloautorska i określamy udziały w nagrodzie pieniężnej

na .....

(podać wysokość udziału każdego uczestnika).

¹ Jeżeli artykuł (praca) zgłoszona do konkursu jest wieloautorska rubryki I - IV należy powtórzyć, nadać kolejną numerację (uczestnik 2, uczestnik 3 itd.) i wypełnić osobno dla każdego autora.

² Proszę podkreślić właściwe.

³ Proszę podkreślić właściwe.

⁴ Proszę podkreślić właściwe.

XII. Zgoda na zgłoszenie pracy magisterskiej/licencjackiej do konkursu:

Ja, niżej podpisany wyrażam zgodę na zgłoszenie pracy magisterskiej/licencjackiej mojego autorstwa do konkursu „Wykładnia prawa jako pochodna rozumienia celu i sposobu działania – edycja 2017/2018”

Miejscowość ....., data ..... r.

Podpis autora pracy magisterskiej/licencjackiej

Miejscowość ....., data ..... r.

Podpis uczestnika/ów/promotora

Załącznik nr 3.

OŚWIADCZENIE AUTORA PRACY MAGISTERSKIEJ/LICENCJACKIEJ⁵

Wyrażam zgodę na publikację artykułu pt.

.....
.....

Będącego pochodną pracy magisterskiej/licencjackiej pt.

.....
.....

w czasopiśmie wskazanym przez organizatora konkursu.

Wyrażam zgodę na przystosowanie artykułu do wymogów redakcyjnych organu publikującego.

Miejscowość ....., data ..... r.

Podpis

---

⁵ Niewłaściwe skreślić